

Список використаних джерел

1. Шепітько В. Ю. Розслідування злочинів корупційної спрямованості : наук.-практ. посіб. Харків : Харків юридичний, 2013. 219 с.
2. Киричко В. М. Кримінальна відповідальність за корупцію : наук.-практ. комент. Харків : Право, 2013. 423 с.
3. Кушерець Д. В. Корупція: економічні, правові та соціальні проблеми захисту майнових прав. Київ : Знання України, 2012. 123 с.

Рибалкін Андрій Олександрович

доцент кафедри загальноправових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент

Бондарєва Аліна Русланівна

студентка юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО СУДУ ООН

Не виникає жодних сумнівів, що Організація Об'єднаних Націй є унікальною міжнародною організацією. Вона була заснована після Другої світової війни представниками 51 країни, що були прихильниками курсу на підтримку миру й безпеки в усьому світі, розвитку дружніх відносин між країнами й надання сприяння соціальному прогресу, поліпшення умов життя та справ у сфері прав людини. Міжнародний суд є одним з шести головних органів ООН, її головним судовим органом. Статут Міжнародного суду складає невід'ємну частину Статуту Організації. Статут ООН поклав на Суд нелегке завдання: базуючись у своїй діяльності на принципах і нормах сучасного міжнародного права, бути одним з важливих засобів мирного врегулювання міжнародних суперечок, сприяти своїми рішеннями справі миру і міжнародної безпеки, суворо стояти на сторожі міжнародної законності і правопорядку. Проте протягом часу функціонування цього Суду неодноразово виникали питання про його реформування.

Різні аспекти діяльності ООН, у тому числі питання реформування Міжнародного суду, досліджувалися Б. Джумабековою, В. Лук'яновим, В. Мелінішиним, М. Трипольскою, О. Шпакович та іншими вченими.

Варто зазначити, що на початку 1970 років, коли на порядку денному Генеральної Асамблеї стояло питання про підвищення ролі Міжнародного суду, всебічно обговорювалися перспективи створення мережі регіональних міжнародних судових органів під егідою головного судового органу ООН. У Статуті ООН закладено необхідність створення мережі міжнародних судових органів, оскільки Міжнародний суд ООН називається головним судовим органом Організації.

Потенційні можливості для підвищення ролі Міжнародного суду закладені, насамперед, у розширенні його юрисдикції, тобто збільшенні кола питань, що підлягають розгляду. Оскільки положення Статуту Суду не допускають будь-яких застережень при визначенні обов'язкової юрисдикції не інакше як за умов взаємності, було б доцільно піти на встановлення ряду обмежень при формулюванні застережень, виключаючи ту чи іншу область зі сфери підсудності [1, с. 21].

Тож досить перспективним є наділення Міжнародного суду преюдиціальною юрисдикцією. Це доведено досвідом функціонування Європейського суду, успіх якому принесли, в тому числі однакове застосування і тлумачення норм наднаціонального права, які при цьому автономно є частиною національних правових систем держав-членів. Крім того, множинність інструментарію, який може бути використаний для підпорядкування міжнародних суперечок обов'язковій юрисдикції, дозволяє сформулювати широке коло пропозицій і побажань. Мова могла б іти, зокрема, про закріплення за Міжнародним судом обов'язкової юрисдикції в разі надання йому статусу другої інстанції щодо інших міжнародних судових органів.

Однак якщо нав'язати державам обов'язкову юрисдикцію Міжнародного суду ООН, то це буде суперечити принципу суверенітету і порушувати тим самим свободу вибору державами засобів мирного вирішення своїх суперечок, що закріплено в статті 33 Статуту ООН. Хоча відповідно до

Статуту ООН держави зобов'язані вирішувати мирними засобами свої суперечки, вони мають право вільно вибирати ці засоби, в тому числі дипломатичні переговори, Міжнародний суд ООН, посередництво, арбітраж і будь-які інші мирні засоби, які вони знайдуть найбільш підходящими. На жаль, досі залишаються практично поза увагою заклики Генеральної Асамблеї ООН, яка неодноразово пропонувала державам-членам переглянути стримане ставлення до заяв загального характеру про визнання обов'язкової юрисдикції Міжнародного суду або відкликати подані раніше застереження, включити в проекти двосторонніх і багатосторонніх міжнародних угод відповідну юрисдикційну клаузулу.

Водночас із середини 1980 років переважною формою судочинства в Міжнародному Суді ООН став розгляд справ в камерах *ad hoc*. Багато хто вважає, що практика звернення до камер *ad hoc* робить міжнародну судову процедуру більш привабливою для держав і, отже, активізує діяльність головного судового органу ООН. Однак потенціал правотворчої діяльності Міжнародного суду ООН не вичерпується можливістю звернення до камер *ad hoc* або постійних камер за певними категоріями справ. Конструкція Міжнародного суду, при якій всі судді зайняті в розгляді кожної конкретної справи, технічно не дозволяє Суду одночасно розглядати велику кількість справ. Тому виносяться пропозиції про реформу Суду. Перспективним щодо цього є запозичення процесуальних інститутів, які повністю виправдали себе в практиці Суду Європейського Союзу – це інститут Генерального адвоката.

На думку науковців, наступним із можливих напрямків реформування Міжнародного суду ООН є підвищення ролі Міжнародного суду ООН шляхом розширення кола суб'єктів – потенційних сторін спору, а також шляхом внесення певних змін в процедуру судового розгляду. Дійсно, варто зазначити, що деякими науковцями піднімається питання про надання доступу до Суду міжнародних урядових і деяких неурядових організацій, що фактично розширило б суб'єктний склад осіб, що мають право звертатися до Суду [1, с. 22].

Та, як варіант, можливо надати право доступу до Суду не тільки державам, а й міжнародним урядовим та неурядовим організаціям, керівництву територій, які є частинами суверенних держав та мають особливий правовий статут, фізичним особам.

Також, іншою пропозицією щодо вдосконалення діяльності Суду є надання йому права самостійно приймати рішення з приводу тимчасових заходів і заходів примусового виконання своїх рішень. Таке можливо шляхом надання Суду права самостійно приймати рішення про необхідність застосування забезпечувальних тимчасових заходів і заходів примусу виконання рішення, самостійно визначати в своїх рішеннях види забезпечувальних тимчасових заходів, обмежити право вето членів Ради Безпеки на акти про вжиття забезпечувальних тимчасових заходів і заходів примусового виконання рішень Міжнародного суду ООН, в чийх інтересах винесено таке рішення, або зовсім позбавити права вето, наділити правом Міжнародний суд ООН самостійно приймати рішення про забезпечувальні заходи і заходи примусового виконання своїх рішень і з призначенням виконавців або зобов'язанням Ради Безпеки створювати такі тимчасові органи.

Також підвищення ефективності Міжнародного суду ООН не можливо без проведення деяких організаційних реформ, серед яких: збільшення кількості суддів Міжнародного суду; збільшення терміну повноважень суддів до 12–15 років, відповідно з переобранням через кожні 4–5 років, або довічно з наданням права вільного виходу зі складу Міжнародного суду; надання права обрання суддів тільки Генеральною Асамблеєю ООН з кандидатів, які пропонуються членами вищих судів держав, національними та міжнародними асоціаціями міжнародного права і професорами; введення в якості додаткової вимоги до кандидатів на посаду судді експертних знань в області не тільки міжнародного, а й національного права; збільшення кількості клерків до 15, для кожного судді по одному клерку [2, с. 112–113].

Крім того, у наш час засоби масової інформації широко висвітлюють збройні конфлікти, і той факт, що Міжнародний суд ООН залишається осторонь цього питання, також не є прийнятним. Але однією з причин є те, що Суд не може займатися розглядом справ за своєю власною ініціативою. Статут Суду не наділяє його правом проводити розслідування і виносити за своєю ініціативою рішення, що стосуються дій суверенних держав, або розглядати їх внутрішні справи. Суд не є поліцейським, що стежить за дотриманням правопорядку у світі. Він також не є обвинувачем, який може пред'являти звинувачення. Суд може розглядати спір лише на прохання відповідних держав і з їхньої згоди. Можливо це питання також на сьогодні потребує більш детального вивчення [3].

Отже, з вищеназваних положень є можливим проведення низки реформ з метою підвищення ефективності Міжнародного суду ООН. Щоправда, єдине, що може перешкодити цьому процесу – це недовіра більшості держав-членів Організації Об'єднаних Націй у вирішенні питань їх безпеки.

Однак факт збільшення кількості звернень до Міжнародного суду ООН свідчить про те, що в майбутньому таке реформування є не просто можливим, а неминучим.

Список використаних джерел

1. Чернова Н. Н. Перспективы повышения роли Международного Суда ООН: Предоставление права доступа в Суд международным правительственным и некоторым неправительственным организациям. *Международное публичное и частное право*. № 3. 2006. С. 22–25.
2. Гончарова Н. Н. Международный Суд ООН: пути повышения его эффективности. : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. Казань, 2007. 205 с.
3. Музика Ю. Г. Міжнародний суд ООН: актуальні проблеми реформування. *Сильна ООН – кращий світ* : матеріали круглого столу, присвяч. 70-річчю заснування ООН, 27 жовт. 2015 р. Харків, 2015.

Самотуга Андрій Валерійович

доцент кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПИТАННЯ ДЕЯКИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН

Специфіка інформаційних відносин зумовлена особливістю їхніх суб'єктів, які мають певні інтереси (інколи протилежні) і прагнуть їх реалізувати у відповідний, визначений законом, спосіб. Зокрема, Закон України «Про інформацію» визначає, що суб'єктами інформаційних відносин є громадяни України, юридичні особи та держава. І саме держава, наділена владними повноваженнями, здійснює інформаційну, як і будь-яку іншу діяльність, органами загальної та органами спеціальної компетенції.

Якщо органи загальної компетенції (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України та місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування) характеризуються порівняно усталеними повноваженнями в інформаційній сфері, то органи спеціальної компетенції зазнають останнім часом суттєвих змін, з огляду на легітимні зміни вищої політичної влади країни. І саме такі суб'єкти потребують попереднього аналізу в цій публікації, а саме: Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, Міністерство культури та інформаційної політики України.

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення (далі – Нацрада) є конституційним, постійно діючим колегіальним органом, метою діяльності якого є нагляд за дотриманням законів України у сфері телерадіомовлення, а також здійснення регуляторних повноважень, передбачених законами [1]. Залишаючи далі поза увагою повноваження Нацради, порядок її формування потребує, на наш погляд, демократизації. Так, правом формування складу цього органу потрібно наділити не лише Президента України та Верховну Раду України, а й третього суб'єкта, як це, приміром, здійснено стосовно Конституційного Суду України – з'їзд суддів. Щодо Нацради це може бути щось на кшталт творчої спілки теле-, радіожурналістів тощо. Адже наявність у нинішньому парламенті пропрезидентської монобільшості може бути чинником політизації Нацради або ж більшість її складу та представників в областях може виражати інтереси певних телерадіокомпаній, власниками яких є кілька великих фінансово-промислових груп України [2].

Міністерство культури та інформаційної політики України (далі – МКІП) – орган спеціальної компетенції, який зазнав чи не найбільше суттєвих змін у сфері інформаційної діяльності. Ще згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 829 від 2 вересня 2019 р. Міністерство інформаційної політики України реформовано в Міністерство культури, молоді та спорту України (МКМС). Відповідна реорганізація МІП із покладенням на новостворене міністерство завдань та функцій Міністерства культури України та Міністерства молоді і спорту України тривала кілька місяців. 29 серпня 2019 р. Верховна Рада України призначила В. Бородянського на посаду Міністра культури, молоді та спорту України. Саме йому приписується авторство законопроекту про дезінформацію – дуже неоднозначної ініціативи, покликаної боротися з дезінформацією, але водночас небезпечної, насамперед, через пропозицію застосовувати кримінальну відповідальність, в тому числі проти